

семејство като във фокус са събрани противоречията на нашето обществено развитие, ненормалността на нашия исторически път, кризите в идеологическия живот на нацията, балканското своеобразие и закъснялост на обществените форми, където в един и същи етап ще срещнем чертите на няколко обществено-икономически формации. Какви, ако не български, са тия типове на капиталисти и служители на капитала, тия забогатели еснафи, погражданени селяни, които вече са развалени като селяни, а не са станали още граждани, които от цивилизацията и градския живот са получили само тънък пласт от лустро? С чисто български бои е нарисуван и малкият провинциален град, от който излизат героите на „Тютюн“, с неговата сънливост и еснафщина, с неговите гроздобери и тютюневи низи, с неговите чакъровци и кафенета. Каква, ако не българска, е историята на Ирина, тая дъщеря на градски стражар, която само за няколко години се превръща в преситена дама от „висшето общество“, която така лесно загубва своята първична душевна свежест, за да потъне в изтънчения порок на един гнил свят, която с един огромен скок от народните низини попада в най-висшите сфери на обществото, за да царува там със своята артистична поквара и упадъчни чарове, със своята декадентска привлекателност, примесена странно със селска жизненост и сила? Не е ли българска тая лесна приспособимост към външните форми на живота, тоя снобизъм, податливост на чуждото, неестественото, на всичко, което блести, тая готовност да се отречем от себе си и от потеклото си, за да се облечем в чуждия костюм и дълбоко в себе си да си останем същите? За Костов Димитър Димов на едно място с ирония отбелязва, че той е еднакво възискателен както към яденето, така и към автомобилите и облеклото, макар че някои от роднините му в провинцията продължават да носят калпаци и да подвиват крак, когато сядат да ядат. Просто удивителна е лекотата, с която Борис Морев се превръща в господар, сякаш цял живот е бил такъв; учудваща е лекотата, с която Ирина се пригоди към света на „Никотиана“, свободата, с която се движи в тоя свят, нестеснявана от нищо. Твърде много нашенско, твърде много от нашата история има в „Тютюн“, за да кажем, че тая книга няма български аромати и колорит, че от нея вее нещо чуждо, абстрактно, космополитично, както сериозно си мислят някои наши критици.

Още на времето Тончо Жечев обърна внимание, че „Тютюн“ е построен върху композиционния принцип на контраста.